

Tajibaev S.K.

E.A. Böketov atyndaǵy Qaraǵandy universiteti, Qazaqstan

Tajibaeva G.Ǵ.

«№6 JBBOM» KMM Qaraǵandy qalasy, Qazaqstan

OQU PROSESSINDEGI OQYTU TÄSILDERI

Pedagogikadaǵy tehnologialyq jolǵa ötu mümkindiǵın baǵalau üshin «tehnologia», «pedagogikalyq tehnologia» túsınıkteriniń mańyzyn anyqtau qajet, sebebi, pedagogtardıń köpshiligi alǵaşqyda oqu tehnologiasymen, oqytu jáne pedagogikalyq tehnologialardıń arasyndaǵy ayırmaşylyqqa mán bergen joq.

Tarihi tūrǵydan «tehnologia» túsınıǵı tehnikalyq progrespen bailanysty jáne sózdıktardıń túsınıkterine säikes (grek tiliniń tèchnē - öner, şeberlik, jasampazdyq jáne logos – söz, oqu) materialdardy öñdeudiń tásilderi jáne qūraldary turaly bilimderdiń jiyntyǵy.

Tehnologialyq proses ünemi qajetti qūraldardy (materialdar jáne qūral-jabdyqtar) jáne jaǵdailardy paidalanu operasialarynyń belgili bır kezektılıǵın bildiredi. Tehnologianyń mańyzdy belgiler qataryna standartizasialaudy, prostı jáne onyń berilgen jaǵdailarǵa qatysty körsetu mümkindiǵın unifikasialau jatqyzylady.

Ökimişke orai, «tehnologia» túsınıǵı köbinese alǵaşqy túsınıǵı retinde qoldanylmaidy. Búgingi künü onyń kem degende üş túsınıktemesin kezdestiruge bolady:

- oqytudy üiymdastyrudyń (baqylau jūmysyn jazu tehnologiasy, toptyq qyzmetti üiymdastyru tehnologiasy, qarym-qatynas tehnologiasy t.s.s.);
- naqty pedagogikalyq jüieniń sinonimi retinde (oqytudyń «dästürli» tehnologiasy, V.V. Davydovtyń - D.B. Elkoninniń mektep üshin arnalǵan jüiesi jáne t.s.s.);
- önımdı berilgen qasietterimen aluǵa mümkindik beretin ädister men prosessterdiń jiyntyǵy men kezektılıǵı.

Alğaşqy mağynadağy «tehnologia» tüsinıgın qoldanu pedagogikağa qandai da bir jañalyq äkelmeidi, oqytu prosessın naqtylamaidy. Tek jai ğana bir tüsinik ekinşisine auystyrylady. Eger būryn «ädısteme» dese, qazır endı «tehnologia» deidi. Sözder ataulary aıyrbastalğanymen, pänniñ mağynasy özgergen joq, al ädister men nysandardy bir tüsinikke tüiıstıru qosymşa qiyndyqqa äkeleri anyq.

Ekinşı jağdaida, tehnologia dep pedagogikalyq jüieni ataıdy, ğylymda da basqa jaña tüsinik tuyndamaidy. Būryn “jüie” degen – al qazır “tehnologia” deidi. Bül jerde tehnologia sözi öziniñ öndıristik ortadan kelgendegi mağynasyn joğaltady. Būdan bir ğana qortyndy şyğaruğa bolady: jaqsy tanymal jäne ırıktelgen tüsinikterdi jalpy jäne qalypsyz birdeñege aıyrbastau degenimiz, ol ğylymi tanymnan bir qadam artqa jylju bolyp tabylady. Sondyqtan “tehnologia” terminın sözdıñ alğaşqy mağynasyn saqtaityn üşinşı mağynada qoldanuğa bolady.

Pedagogikalyq tehnologicalyq prosesstıñ sapalyq erekşelikteri, ony bilim berudiñ qazırgı kezeñdegi мәselelerin naqty şeşuge мүmkındık berip, oqytudyñ дәstürlı nysandary jäne qūraldary aldynda tiimdi kōrinedi.

Pedagogikalyq tehnologia – degenimiz, ol pedagogikalyq qimylardıyñ tiimdi boluyna kepildık beretin naqty ğylymi jobalanğan jäne дәl oryndalğan qūbylys. Pedagogikalyq prosess belgili prinsiptar jüiesinde qūrylgandyqtan, pedagogikalyq tehnologia pedagogtıñ jeke tūlgasy tolyqtai kōrine alatyn, osy prinsipterdı jüieli türde naqty özara bailyystyra alatyn, ıshkı jäne syrtqy qimylardıyñ jiyntyğy retinde qaralady. Pedagogikalyq tehnologianyñ oqytu ädıstemesi jäne tärбие jūmysynan aıyrmaşylyğy osynda. Eger «ädısteme» tüsinigi oqytu jäne tärbieleu ädister men täsilder keşenin, ony жүrgizuşı qairatkerge qatysynsyz qoldanu prosedurasyn bildirse, onda pedagogikalyq tehnologia pedagog tūlgasynyñ jan-jaqty boluyn bildiredi. Būdan anyq kōrinetındığı pedagogtik мәsele tek qana biliktı käsibi-pedagog oryndağan, oryndy tehnologia kömegimen tiimdi şeşile alady.

Ğylymi ädebiette «jañalyq», «engızılgen jañalyq», «innovasia» tüsinikteri qoldanylady. Jañalyq dep kündelikti pedagogikanyñ üsynylğan türindegi elementin tüsinuge bolady, ol mündai sipatta äli kezdesken joq (degenmen oğan ūqsas qūbylysty tauyp aluğa bolady, öitkeni jaña degenimiz – eskidegi ūmytylğan

jaqsylyq). Engızılgen jańalyqtar – jańalyqty tasymaldaıy, ony taratu, tájiribege jetkızı qūraly (jańa jobalar, baǵdarlamalar, oqytu qūraldary, kórnekılıkter, oqytu mekemeleriniń túrleri). Özimen birge jańalyq ákelip, tájiribede turaqtaǵan engızılgen jańalyqtar, tájiribenı ózǵertıp, jańartady jáne ony neǵúrlym tiimdi qylady. Innovasia degenimiz – ol jańalyqtardyń pedagogikalyq tájiribege taraıy.

Innovasialyq prosess bılım berı tájiribesin jetildiru prosessın, engızılgen jańalyqtar negızinde bılım beru júiesin damytudy bildiredi, nemese dálirek aitqanda osy júielerdi innovasialyq damu bazasynda baiytu, túrin ózǵertu negızinde jáne bılım berudiń dástúrlı maqsat, mazmún jáne qūraldarynyń bóligin ózǵertu.

Qazırǵı zamanǵy qoǵamnyń, mádenietniń jáne bılım berudiń damu jaǵdaiynda pedagogikalyq qyzmetniń innovasialyq baǵytynyń qajettılıǵı bıraqatar jaǵdailarmen belgilenedi.

1. Júrip jatqan áleumettık-ekonomikalyq ózǵerister ártúrlı deńgeideǵı oqu oryndaryndaǵy oqu-tárbie prosessın úiymdastyru ádistemesin jáne tehnologiasyn, bılım beru júiesin tüpkılıktı jańartu qajettılıǵın talap etedi. Pedagogikalyq jańalyqtardy jasau, meńgeru jáne qoldanudy qamtıtyń mūǵalımder men tárbiешilerdiń innovasialyq baǵyttaǵy qyzmeti bılım beru saiasatynyń jańartu qūraly retinde júredi.

2. Bılım beru mazmúnynyń gumanitarizasilanuynyń kúsheıui, oqu pänderiniń kölemi jáne qūramynyń úzdiksız ózǵeruı, jańa oqu pänderin engızu ünemi oqytudyń jańa úiymdyq nysandaryn jáne tehnologialaryn ızdestirudi talap etedi. Osyndai jaǵdaıda mūǵalımderortasyndaǵy pedagogikalyq bılımniń róli men bedeli edäuir artady.

3. Mūǵalımderdiń pedagogikalyq jańalyqtardy meńgeru jáne qoldanu faktilerine közqaras sipaty ózǵerdi. Oqu-tárbie prosessı mazmúnynyń qatal शेkteu jaǵdaiynda mūǵalım óziniń jańa baǵdarlamalar men oqulyqtardy tańdaıda ǵana emes, sonymen qatar pedagogikalyq qyzmetniń jańa ádisteri men tásilderin qoldanuda da शेkteuli boldy. Eger būryn innovasialyq qyzmet tek qana joǵarydan úsynylǵan jańalyqtardy engızu ǵana bolyp kelse, qazırǵı kezde ol kúnnen-künge ızdenu, tańdau sipatyna ie bolyp keledi. Mine sondyqtan mektep jetekshileriniń, bılım berudi basqaru organynyń mańyzdy baǵyty bolyp mūǵalımderdiń engızetin pedagogikalyq innovasialaryn

taldau, baǵalau, olardy daiyndauǵa jáne qoldanuǵa qolailý jaǵdai jasau bolyp tabylady.

4. Jalpy bilim beru oqu oryndarynyń naryqtyq qatynastar kezeńine enui, jańa türdegi, onyń ishinde memlekettik emes oqu oryndarynyń köptep aşıluý olardyń arasyndaǵy básikelestikke jol aşıda.

Innovasialyq üiymdar – oqu jáne pedagog eńbeginiń tiımdılıǵın joǵarlatu maqsatyndaǵy innovasialyq özgerister tártıbında jümys isteitin üiymdar.

Tek qana tärbielau jáne bilim beru maqsattaryn qatar aldyna qoiǵan mekeme ǵana oqu orny dep atala alady.

Oqu orny – bilim beru prosessın jürgizetin mekeme, iaǵni bir nemese birneşe bilim beru baǵdarlamalaryn iske asyryp, jáne oquşylardy, tärbielenuşilerdi tärbielauimen ainalysady.

Bilim berudiń innovasialyq sipaty, pedagogikalyq syǵarmaşılyqtyń damuy, bilim berudiń gummanizasianuy jáne diversifikasianuy älternativti dep atalatyn mektepterdiń quryluyna ákeldi, iaǵni olar dástırlı türdegi mektepterge qaraǵanda bilim beruge közqarastarynyń qarama-qarsy, kersinşe baǵytta boluy.

Innovasialyq oqu oryndary – bıl qyzmeti erekse jáne tiımdı ideialar jáne tehnologialar negızinde qurylǵan oqu oryndary. Olar jańa bilim beru júiesin nemese jańalyq elementteri bar júienı bildiredi jáne jańa bilim beru tájiribesin qoldanady.

Paidalanǵan ádebietter tizimi:

1. Äbiev J.Ä. Pedagogika.- Almaty, 2004. – 214 b.
2. Babanski İu.K. Pedagogika. - Moskva, 1988. – 198 s.
3. Qaliev S. Tärbie hrestomatiasy.- Almaty, 2001. – 215 b.